

erccad

Janssens Jos

Dief Antenstraat 59

3500 Hasselt

Driemaandelijks uitgave van de Werkgroep Limburgse Natuurgidsen V.Z.W.

september 1996

Verantwoordelijke uitgever T. Dreesen Neeroeterenstraat 53 3680 Opoeteren
Kantoor afgifte: 3960 Bree

Erica

24ste jaargang nr 3
Herfstnummer 1996
van de Werkgroep
Limburgse Natuurgidsen VZW

Lid van Natuurbeschermingsactie
Limburg (NAL)

Voorzitter: Florent Van Brabant
Meerkoetstraat 18
3530 Houthalen
Tel: 089/38 16 24

Secretaris: Jos Janssen
Djef Antenstraat 59
3500 Hasselt
Tel: 011/27 06 73

Tijdschrift Erica

Samenstelling:
Theo Dreesen
Neeroeterenstraat 53
3680 Opoeteren
Tel: 089-86 43 54

Ledenadministratie :
Cécile Ulenaers
Steenweg op Linde 66
3990 Peer
Tel: 011/79 13 84

Abonnementen:
150 fr te storten op
235-0010248-75
v/d Limburgse Natuurgidsen

Verantwoordelijke uitgever:
Theo Dreesen

Vooraf dit ➡

Dit najaar heeft voor onze werkgroep een feestelijk tintje. Wij bestaan 25 jaar en (hoogst waarschijnlijk) huldigen we ook in december de 1000ste natuurgids in Limburg. Uw kon het allemaal uitgebreid lezen in vorige Erica en meevieren op 8 september in Genk.

Dat is niet niks ! Dat betekent zonder meer dat elk jaar gemiddeld 40 mensen de moed en inzet hebben om de cursus tot een goed einde te brengen. Met het '*multiplicatoreffect*', het uitdragen van het groene gedachtegoed aan anderen dus, heeft onze werkgroep een machtige bijdrage geleverd aan de milieubescherming in Limburg !

Het is moeilijk om positieve gedachten over natuurbeleving te formuleren in deze dagen, waarin langzaam een beerput van horror en gruwel geopend wordt in de zoektocht naar de verdwenen kinderen. Dat de bestialiteit in de mens zulke afmetingen kan aannemen.... Om stil van te worden. Dit is niet meer ver van ons bed zoals Joegoslavië of Ruanda, maar beangstigend dichtbij...

Ondanks alles hopen we dat de voorbije vakantie deugddoend was, dat we weer met nieuwe energie er tegen aan kunnen gaan. Onze vormingsactiviteiten in dit najaar hebben te maken met het leren kennen of het opruimen van onze kennis van paddestoelen. Wat niet belet dat we open staan voor alle verrassingen die de natuur ons daarbuiten nog te bieden heeft, bijvoorbeeld bijzondere waarnemingen in de vogeltrek.

Het einde van de cursus wordt dit jaar met bijzondere aandacht gevolgd. Het zou mooi zijn mochten we de 1000ste gids in Limburg kunnen begroeten. We willen de cursisten dan ook een beetje aanporren om de laatste hindernissen te nemen. Het valt allemaal wel mee.

Een mooi najaar weze u allen nog toegevenst !

Theo

Vormingsactiviteiten

*In dit najaar is de navorming van natuurgidsen traditioneel toegespitst op de kennis van de **fungi**, voornamelijk de paddestoelen. Er zijn enkele determinatieavonden in het Groene Huis en er is het veldwerk op een speciale uitstap.*

Paddestoelen excursie

Zondag 29 september 1996

Samenkomst: 9 uur Kerk Opoeteren

Meebrengen: laarzen, loep, gids

Einde : 12 uur

Leiding: André Van de Sande

Determinatieavonden van paddestoelen

donderdag 19 september 19u

donderdag 17 oktober 20 u

donderdag 21 november 20 u

in het Groene Huis te Bokrijk

Als inleiding op deze najaarsactiviteiten publiceren we hierna uittreksels uit een artikel van de hand van Hugo Vanderlinden, dat gepubliceerd werd in het Likona Jaarboek 95 (met foto's van André Van de Sande), over de mycologische ontdekking van 1995. Daaruit blijkt niet alleen dat onze gidsen erg gewaardeerd veldwerk leveren, maar ook dat 'zelfzaamheid' een apart en relatief begrip is.

De pijpknotszwam (macrotypophula fistulosa) Een algemene zeldzaamheid

De Paddestoelenatlas

De eerste stappen in de wereld van de paddestoelen hebben vele van de Limburgse "zwammenfanaten" gezet onder leiding van Pater Landewald Janssen. Hij was jarenlang de goeroe van de paddestoelenkenners. Buiten "de Pater" waren er een paar anderen, die vooral hun eigen omgeving afstroopten en inventariseerden; zij noteerden vijftig hun waarnemingen.

De discipelen van Pater Landewald zwermden uit en gaven hun kennis door aan andere geïnteresseerden, zodat langzamerhand een groepje ontstond van kenners, die samen Mycolim stichtten, de Limburgse Mycologische Kring. Ze vonden het zonde dat al de gedurende 20 jaar en meer verzamelde waarnemingen ongebruikt bleven en zelfs dreigden verloren te gaan. Dat was de voedingsbodem voor de verwezenlijking van een Limburgse Paddestoelenatlas.

Inventarisatie

Het verzamelen van de gegevens vormde het grootste probleem. Aan iedereen die in de natuur bezig was als gids, wandelaar, beheerder of vogelman werd gevraagd de waarnemingen in verband met zwammen te noteren en door te sturen. Het LISEC nam de taak op zich, de gegevens voor latere verwerking in de computer in te voeren.

Uit de verzamelde gegevens bleek dat het centrale deel van Limburg grondig geïnventariseerd was, maar ook dat bepaalde gebieden in de uithoeken van de provincie nauwelijks onderzocht waren. Voor de volledigheid van de atlas moesten die achtergebleven gebieden, een 25-tal loofbossen, boekbossen, beekdalen en spoorwegbermen, nog geïnventariseerd worden. Met een paar lieten we ons overhalen om daaraan wat te doen. We zouden in de herfst van 1995 onze vrije tijd gebruiken om de genoemde leemten op te vullen.

Begin oktober onderzochten we "Het Klei" in Lozen, een (zelfs na de droge zomer) nog redelijk nat elzenbroekbos, gelegen langs de Zuid-Willemsvaart, in het kilometerhok C7-32-22. Het bos leverde een normaal aantal klassieke soorten paddestoelen op. Daarbij vonden we op een afgevallen elzentak een substantie, waarvan we niet goed wisten wat het was: een kaneelekleurig, grillig gevormd hoopje verschrompelde, misvormde knotsjes, 20 tot 30 mm hoog.

De pijpknotszwam

Aanvankelijk hadden we er geen idee van, wat onze vondst kon zijn, iets dat nog moet groeien of iets dat al in zijn eindstadium zat. Even later vonden we weer iets dergelijks, nu een 40-tal mm hoog; waarschijnlijk was het een zwam, maar we konden hem niet thuisbrengen. De vondst van een volwassen exemplaar van ongeveer 120 mm deed een lichtje branden; nu was het duidelijk een knotsvormige zwam, een grote uitvoering van de draadknotszwam. Het boek werd geraadpleegd en inderdaad daar stond onze zwam, de *macrotyphula fistulosa* of *pijpknotszwam* afgebeeld, precies zoals we hem in werkelijkheid voor ons zagen. Dat was voor ons een nieuwe vondst.

Die avond hebben we ons opnieuw over onze boeken gebogen en onze zwam gedetermineerd. Het leed geen twijfel dat we een goede vondst hadden gedaan. Ten overvloede werd een exemplaar meegenomen naar de vergadering van de A.M.K. Daar werd bevestigd dat het om een pijpknotszwam ging, dat hij vooral aan de kust gevonden werd en in het binnenland slechts zeldzaam werd waargenomen. Twee dagen later, bij een tocht in de vallei van de A-beek in Ellikom, vonden we de pijpknotszwam opnieuw, weer op els, en nog een paar dagen later ontdekten we hem in Genk, onder els op de rand van een sloot. Dat was het begin van het succesverhaal van *macrotyphula fistulosa*.

Beschrijving

Het vruchtlichaam van de pijpknotszwam is stevig, hol, rechtopstaand, slank knotsvormig, met een hoogte van 30 tot 300 mm en een dikte van 5 tot 10 mm. De toppen zijn eerste spits, later afgerond en soms regelmatig gezwollen. De buitenkant is glad, kaneelekleurig, okergeel of roodachtig bruin. Het vruchtbare bovenste deel is tweemaal zo lang als de steel, waarvan het nauwelijks te onderscheiden is. Het vlees is taai, geelachtig, zonder smaak of geur. De zwam kan alleenstaan of groepsgewijs voorkomen.

Standplaats

De *macrotyphula fistulosa* is een epifiet. Hij groeit op liggende of rechtopstaande takken, die in de vroege zomer afgevallen of gekapt zijn, die dus nog niet volledig vermolmd of verrot zijn. Hij komt voor op allerlei loofhout, o.a. zomereik, berk, lijsterbes, maar vooral op zwarte els. Door ons is hij alleen op deze laatste soort waargenomen.

Biotoop

Uit de voorliefde voor zwarte els kunnen we afleiden dat de *macrotyphula fistulosa* voorkomt in moerassige gebieden, bij poelen en vijvers, op oevers van beken en sloten.

Vervolg van het verhaal

Waar we aanvankelijk de pijpknotszwam, bij de eerste drie vindplaatsen, toevallig ontdekten, gingen we daarne gericht zoeken, benieuwd of hij misschien meer voorkwam dan aangenomen werd. Na een week konden we hem al in een 10-tal hokken optekenen. Het aantal vindplaatsen groeide van dag tot dag, niet alleen in de Kempen, maar ook in het Mergelland (Kanne) en in Haspengouw (Bilzen, Hoeselt). De zeldzame pijpknotszwam was plots heel algemeen geworden.

Als gevolg van intensief speurwerk, hebben we hem tenslotte in 128 kilometerhokken kunnen optekenen. Dat aantal zal nog groeien, want slechts een klein deel van de provincie werd onderzocht. De laatste waarneming was op 5 maart 1996, verdroogd en gekrompen, maar nog duidelijk herkenbaar. Toch werd de *macrotyphula fistulosa* door de Limburgse onderzoekers, gedurende meer dan 20 jaar dat ze inventariseren, nooit in hun aantekeningen vermeld. De A.M.K. heeft in heel België de pijpknotszwam slechts in 22 hokken gevonden, waarvan geen enkele in Limburg.

Hoe valt zulks te verklaren? We raadpleegden enkele boeken. Philips (1993) noemt de zwam 'vrij zeldzaam'. Lange (1984) schrijft "vrij zeldzaam, maar algemeen in de Kempen", Breitenbach & Kränzlin (1986) schrijven: "niet algemeen, trouw aan zijn standplaats, maar soms jarenlang ontbrekend."

Besluit

In de laatste bemerking van Breitenbach & Kränzlin (1986) vinden we de verklaring voor het ontbreken van aantekeningen over de *macrotyphula fistulosa* in Limburg: hij is jarenlang latent aanwezig geweest, maar heeft geen, of slechts vervormde, onopvallende vruchtlichamen gevormd. Misschien heeft de warme, droge zomer in 1995 gezorgd voor de verbazingwekkende uitbarsting van volgroeide vruchtlichamen. Zal de pijpknotszwam in de herfst van 1996 nog waargenomen worden, of zal hij weer jarenlang wegblijven, om plots, bij gunstige omstandigheden opnieuw massaal op te duiken? Dat zal de toekomst uitwijzen.

Op zaterdag 31 augustus overleed, na een ongeval,, vlak bij zijn woning in Neerglabbeek Pol Vandewal, natuurgids sinds 1991. Hij was 56 jaar.

Pol was een natuurgids uit het goede hout gesneden: rustig, vriendelijk, leergierig en bereid om zijn kennis met anderen te delen. Hij was enorm actief en altijd bezig voor de natuur. Het was destijds allemaal begonnen met zijn gevecht voor het behoud van de Solterheide. Hij deed het met alle energie die hij had, onverzettelijk en doorbittend. Met zijn kleine werkgroep heeft hij dit natuurgebied van ontgrinding kunnen redden, ondanks grote druk van buitenuit.

Hij was een man die bekwaamheid aan inzet paarde, nooit in de schijwerpers, maar steeds daar waar er moest gewerkt worden: beheer, inventarisatie en wandelingen leiden. Hij deed het zonder berekenen, voluit. Hij was actief in de werkgroep van de vallei van de Aabeek, bij Mycolim en bij Natuurreservaten. Men mocht altijd beroep op hem doen, hij stond altijd klaar.

Wij verliezen met Pol een goede vriend, een trouwe medestander en een goed mens. De natuur, de vogels, de bloemen, maar ook wij zullen hem missen. Aan de familie bieden we namens de werkgroep van de Limburgse natuurgidsen ons oprechte medeleven aan.

*Een menseneven
dat helemaal in dienst stond
van de anderen
eindigt niet met de dood.
Het blijft voortleven
in de herinnering
want het is geworteld
in wat eeuwig is*

als ik dan toch

als ik dan toch sterven moet

laat mij dan sterven als het gouden zonticht zilver wordt

als de moe vergeelde blaren links naar rechts en wijfelend zoeken

naar een rustplaats op aarde

als het donkere blaadtapijt spreekt van vergankelijkheid

als ik dan toch sterven moet

laat mij dan sterven als de tijd naar stilte weigt

opdat wij allen kunnen luisteren

M. Moya-Revels

Limburgse Natuurdagen - 7 en 8 september 1996

Het Heempark te Genk mocht tijdens het weekend van 7 en 8 september de gastheer van heel natuurnminnend Limburg. Onder het motto "Natuur zien, inzien, ontzien" vonden hier de Limburgse Natuurdagen plaats. Onder deze noemer ligt heel wat vervat. Een jaar voorbereiding is eraan voorafgegaan. Vooral de laatste dagen was er ter plaatse koortsachtig gewerkt om de locatie in prima conditie te brengen. De regen van de voorbije dagen had er ook voor gezorgd dat het Heempark er frisgroen bijlag.

De zaterdag omvatte een ontmoetingsdag voor alle natuur- en milieu-educatieve medewerkers. Deze mensen daagden al op vanaf 14u, maar niet al te talrijk. Er stonden toen reeds fietstochten en wandelingen op het programma, terwijl het Heempark als milieu- en natuurcentrum breed open stond. De talrijke standhouders, vooral voor 's zondags voorzien, waren reeds in grote mate van de partij. De begrafenis van An en Eefje in Hasselt, die het hele land beroerde op deze dramatische zaterdag, zal er wel voor iets tussen gezeten hebben dat het grote succes deze eerste dag uitbleef.

Er daagden toch honderd genodigden op voor de zeer belangrijke academische zitting om 17 u. Even aanstippen, dat Guido Van Steenberghe, voorzitter van het CVN, hierbij aanwezig was. Er was heel wat te vieren. Marcel Martens, voorzitter van het Heempark, heette iedereen welkom. De aanwezigen vernamen van hem dat reeds 20 jaar gewerkt wordt aan de bescherming van de Dorpsbeek die doorheen het heempark stroomt. Aldus is het Heempark geleidelijk ontstaan, zodat het in 1987 kon opengesteld worden als volwaardig milieu- en natuurcentrum voor scholen en publiek.

Florent Van Brabant, voorzitter van de Werkgroep Limburgse Natuurgidsen, trad als spreker op om het 25-jarig bestaan van de Werkgroep te gedenken. Overigens is dit zowat de aanleiding geweest voor het hele gebeuren vandaag. Reeds in het jaar 1970 werden in St.-Truiden de eerste 21 Limburgse gidsen gediplomeerd na een cursus in onze provincie. De Werkgroep ging het jaar daarop van start. De Cursus werd van toen af een jaarlijkse traditie. In 't begin speelde het CVN een belangrijke stimulerende rol. Naderhand werd de cursus een meer typisch Limburgse aangelegenheid: grotendeels eigen lesgevers en aanpassing naar eigen biotopen. Het publiek in al die jaren is zeer verscheiden geweest. Men vindt gediplomeerde gidsen terug in diverse maatschappelijke milieus waar ze de liefde voor de natuur verspreiden. Degenen onder de gediplomeerden die hun typische gidsentaak vervullen, begeleiden wandelingen, werken in natuurreservaten en opvangcentra, in de plaatselijke natuurverenigingen e.d.m.

Florent had nog een belangrijke huidiging naar voor te brengen, nl. de diplomering van de duizendste Limburgse Natuurgids. Deze is nu nog niet effectief gekend, maar zal in december uit de huidige lopende cursus komen. Daarom liet Florent een oorkonde symbolisch overhandigen door gedeputeerde Frieda Brepoels aan Hugo Vanderlinden, de cursusijsleider sinds jaren.

Vervolgens trad André De Roeck, voorzitter van Natura Limburg voor deze jubilerende vereniging op het podium. Inderdaad bestaan zij 50 jaar. Het is zelfs zo dat in 't begin in Limburg alleen Natura Limburg in het natuurgebeuren actief was, ontstaan onder impuls van de toenmalige gouverneur Verwilghen. Deze pioniers hebben veel verwezenlijkt op

gebied van studie van de natuur en naderhand in zake bescherming en verdediging van de natuur. Vele van deze taken zijn geleidelijk door steeds nieuwe groepen overgenomen, die meestal uit Natura Limburg zijn ontstaan. Momenteel vervult de jubilerende vereniging nog een belangrijke educatieve taak door het organiseren van wandelingen en uitstappen.

Namens de gemeente kwam zeer kort schepen van leefmilieu Vera Withofs voor het voetlicht. Zij verwoordde haar ideeën over natuureducatie in een kernachtige limerick. Als laatste spreker trad de reeds genoemde provinciale gedeputeerde Brepoels op. Zij begon met felicitaties voor de mooie inrichting en versiering van de feesttent. (Gezegd door iemand van het vak !) Iedereen in de tent zal graag gehoord hebben dat zij een sterke evolutie waargenomen heeft bij de bevolking, onder invloed van "julie": men is meer natuur-mindend geworden. Toch is er nog een lange weg te gaan. O.m. met het uitwerken van het nieuwe structuurplan. In de recente oprichting van LIMNET zag zij een belangrijke troef voor een noodzakelijke samenwerking tussen al de verschillende partners van "natuur" in Limburg. Ook de verdere uitbouw van het Groene Huis in Bokrijk, zenuw-knooppunt van het natuurgebeuren in Limburg, ligt haar nauw aan het hart. De provincie heeft inderdaad een groene rol te vervullen. Een receptie met typische ingrediënten sloot deze memorabele herdenkingen af.

Waar op zaterdag vooral in de diepte gegraven werd, ging men 's zondags vooral in de breedte werken: d.w.z. men kreeg aanzienlijk méér volk op het Heemparkfeest en de Provinciale Natuurdag, en er waren minder toespraken. Als ernstig punt was er alleen nog de officiële opening van een nieuwe infrastructuur in het Heempark. Het betreft hier de ingebruikstelling van mooie informatieborden in het Heempark, nl. 24 kleine en 2 grote. Hiermee worden de diverse biotopen ter plekke kenbaar gemaakt. Namens het Regionaal Landschap Kempen en Maasland gaf Johan Vandenbosch een inleiding bij dit initiatief. Dit organisme heeft ervoor gezorgd dat er in het gebied honderden kilometers fietspaden voor het natuurminnend publiek ter beschikking liggen. Ook is er al een wandelpad vrijgemaakt. Op symbolische wijze overhandigden kinderen één informatiebord aan burgemeester Gabriëls van Genk: deze opende daarmee officieel deze nieuwe bewegwijzering. Hij was ook gelukkig met het feit dat aan de bevolking kort bij het centrum van Genk zoveel mooie natuur beschikbaar wordt gesteld. Hij had veel lof voor de harde werkers die dit mogelijk maakten en nog steeds maken. Tenslotte opende hij de 9de Genker Heemparkfeesten.

Intussen was het grote publiek al een tijd opgeslorpt door al het moois en boeiends wat het Heempark te bieden had. Het was inderdaad een uitzonderlijk programma. Als activiteiten had men geleide wandelingen en een paar poppenkastoptredens voor kinderen. Ook de prijsuitreiking van de pompoenwedstrijd door schepen Vera Withofs bij de prachtig versierde boerenwagen waarop o.a. een aantal prachtexemplaren van pompoenen lagen uitgesteld. Daarnaast was het aantal doorlopende activiteiten indrukwekkend. Vooreerst dienen de rondleidingen in het Heempark zelf vermeld, die onder leiding van bekwaame gidsen heel wat mensen aantrokken.

De medewerkers van VELT lieten zich ook niet onbetuigd in de verschillende tuinen waar wat te zien en te beleven was. Het belangstellende publiek kon zijn hartje ophalen. Voor kinderen waren er regelmatig rondritten met een huifkar; ere was ook gezichtschilderen voorzien. Een ruim aantal stands op het terrein boden aan het publiek zeer afwisselende bezigheden. Belangrijk op de eerste plaats waren natuurlijk de informatieve stands over het natuurgebeuren. Vele verenigingen en groepen zetten hun beste beentje voor op het

gebied van educatie.

Maar er was variatie: veel stands toonden aspecten van een alternatieve levenswijze: gebruik van kruiden, aanbod van biologisch geteelde groenten e.d. Tot en met het pendelen voor de gezondheid. Het culinaire, steeds fel in trek, kwam goed uit de verf: aan meerdere stands kon men zich tegoed doen. Er was een stand met diverse soorten brood en pizza's. Centraal opgesteld stond de barbecue (proficiat en dank aan Hugo en helpers!). Ook waren er ijsjes en gerechten van het Gezondheidscentrum van As. Last but not least dienen we de uitbating te vermelden onder de zeer bedrijvige leiding van Marcel Beutels, nl. het gezellige cafeteria (dranken en taarten) in en rond de feesttent.

Een niet onbelangrijk aspect van het weekend waren ongetwijfeld de ontmoetingskansen en de gezelligheid. Zeer veel mensen die met het natuurgebeuren in Limburg begaan zijn, konden elkaar in een ongedwongen sfeer treffen. Het was een geslaagd gebeuren.

Jos Janssen

Verdeling aantal Natuurgidsen per gemeente

Stand: augustus 1996

Dit is de verdeling van de Limburgse natuurgidsen per huidige, of laatst gekende woonplaats. Alleen voor diegenen die Erica ontvangen zijn we zeker van hun huidige adres. Zoals steeds staan we open voor alle aanvragen, verbeteringen en suggesties

Gemeente	Aantal	Gemeente	Aantal	Gemeente	Aantal
Alken	11	Heusden - Zolder	35	Riemst	13
As	12	Hoeselt	10	St.-Truiden	47
Beringen	32	Houthalen - Helchteren	33	Tessenderlo	10
Blizen	41	Kinrooi	21	Tongeren	39
Bocholt	12	Kortesseem	4	Voeren	2
Borgloon	13	Lanaken	20	Wellen	11
Bree	21	Leopoldsburg	9	Zeltem	5
Diepenbeek	25	Lommel	16	Zonhoven	28
Dilsen	13	Lummen	21	Zutendaal	6
Genk	63	Maaseik	28		
Gingelom	3	Maasmechelen	21	Antwerpen	21
Ham	10	Meeuwen - Gruitrode	15	Oost - Vlaanderen	5
Hamont - Achel	18	Neerpelt	16	Vlaams - Brabant	30
Hasselt	102	Nieuwerkerken	6	Luik	2
Hechtel - Eksel	17	Opglabbeek	18	Nederland	11
Heers	6	Overpelt	17	Onbekend	11
Heik-de-Stad	10	Peer	20	Overleden	8

Eigen Uitgaven

*** DE HOGE VENEN , door Rik Schuiten

Ontstaan en uitzicht, fauna en flora. 7 uitgestippelde wandelingen. (50fr)

*** GEOLOGIE VAN BELGIE EN LIMBURG, door Frans Keijers

Geologie op een boeiende en begrijpelijke manier geschreven. (50 fr)

*** ZEELAND, door Theo Dreesen

Het Zeeuwse landschap, gevormd door mens, water en wind. (50 fr)

*** HOE DOEN WE HET ? door Liliane Dedroog

Een beknopte geïllustreerde handleiding voor het determineren van planten. Een

onmisbaar hulpje bij het gebruik van een flora. (30 fr)

*** MET KAART EN KOMPAS, door Theo Dreesen

Beknopte handleiding voor het werken met kaart en kompas. (50 fr)

*** 101 VERSCHILLEN, door Hugo Vanderlinden en Jean Vangrinsven

Een hulp bij het onderscheiden van erg op elkaar lijkende planten (50 fr)

Alle uitgaven kunnen besteld worden bij Theo Dreesen, Neeroeterenstraat 53 3680 Opoeteren

Tel 089-864354. Men betaalt na levering.

Puzzeldinges

Op elke lijn in onderstaande opgave dient U 5 woorden in de vullen, respectievelijk

2,3,4,5 en 6 letters lang: De beschrijving van de gevraagde woorden vindt U hieronder. Elk

woord op dezelfde lijn wordt gevormd door bij de letters van het voorgaande woord één letter

bij te voegen. Als alles juist is ingevuld ontstaat er vertikaal, bij de beginletters van het laatste

woord de naam van een yogel.

Oplossing juninummer 96/2

1	O	K		K	O	K		K	O	L	K		K	L	O	E	K		K	O	K	K	E	L
2	R	A		K	A	R		R	A	N	K		K	R	A	A	N		O	R	K	A	A	N
3	E	S		S	E	T		N	E	S	T		S	T	E	E	N		N	E	T	J	E	S
4	I	K		S	I	K		K	I	S	T		S	T	I	N	K		I	N	S	E	K	T
5	I	R		R	I	T		R	I	T	S		R	I	J	S	T		J	U	R	I	S	T
6	E	L		L	E	I		K	I	E	L		K	L	E	I	N		N	I	K	K	E	L

Opgave septembernummer 96/3

1																								
2																								
3																								
4																								
5																								
6																								

- 1 Achter - kruik - oude brompot - nieuwsblad - groot schip
- 2 Bijwoord - op afstand - eten - dief - rivierlanden
- 3 Ingenieur (afk) - lichaamsdeel - drank - windje - hondsolheid
- 4 Meisjesnaam - vochtig - werktuig - verweerd - eend
- 5 Muzieknoot - laagte - rond de zee - naar beneden gaan - omringd door water
- 6 Lengtemaat - schil - vergrootglas - aarduitleinden - vodden